

УДК 321.015:316.46

DOI <https://doi.org/10.30970/2307-1664.2020.28.18>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕГЕМОНІЇ ЯК ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАДНИХ ВІДНОСИН

Руслан Запорожченко

*Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
філософський факультет, кафедра політології
майдан Свободи, 6, 61022, м. Харків, Україна*

Стаття присвячена дослідженню гегемонії, яка в традиціях світ-системного аналізу, (нео)марксизму, (нео)реалізму, (нео)лібералізму аналізується по-різному: як явище, як поняття, як форма, як стан, як процес. Вихідною гіпотезою нашого дослідження є те, що гегемонія – це процес, який необхідно досліджувати комплексно із урахуванням не просто його особливостей або параметрів, а враховуючи його динамічні характеристики (модуси), що мають вплив на гегемонію і можуть змінювати її під впливом зовнішніх обставин. Адаже наявність множини підходів щодо визначення гегемонії не дають комплексного і якісного бачення стосовно гегемонії як особливого процесу розповсюдження і систематизації влади.

Представники різних теоретичних шкіл досліджують гегемонію крізь призму одного або декількох аспектів: економічного, військового, політичного. Однак залишаються поза увагою аналізу не менш важливі аспекти, а саме: ідеологічний, соціальний, культурний. Гегемонія уявляється як кульмінація накопичення сили і капіталу, тобто для неї притаманна лінійність, що відтворюється в межах конкретного циклу. Проте така лінійність ігнорує комплексність і цілісність гегемонії як процесу, який формує власну конфігурацію розповсюдження і систематизації влади.

Доведено, що гегемонія є процесом розповсюдження влади, для якої ідеологія є інструментом як визначення мети, так і встановлення влади одночасно. Для дослідження гегемонії необхідно враховувати її динамічні характеристики – модуси – серед яких виділяємо модуси капіталу, сили, дисципліни, владних відносин, ідеології, центру, нерівності. Адаже кожен модус розкриває важливий аспект гегемонії, що в результаті впливає на розуміння природи гегемонії. Необхідно розуміти, що гегемонія – це комплексний процес, тож перевага в окремому напрямі (економічному, військовому, культурному) є або перевагою, або домінуванням, або лідерством. Також варто розмежовувати гегемонію як безальтернативне панування, що не потребує примушення, на відміну від панування як примушення із використанням сили; і від лідерства як ірраціональної форми реалізації влади з конкретною дистанцією.

Ключові слова: гегемонія, цикли гегемонії, владні відносини, влада, світ-системний аналіз, світ-система, модус, капіталізм.

Події, які сьогодні відбуваються у США та Китаї, у глобальному середовищі реактуалізують два важливі онтологічні питання. Перше пов'язане із книгою американського дослідника Г. Аллісона [1], що вийшла у 2017 році, і в якій відбулася спроба пошуку відповіді на питання «Чи вдасться США та Китаю уникнути пастки Фукідіда?». А друге питання пов'язане із вже тривалою дискусією стосовно того «Чи стане ХХІ століття століттям Китаю?» [2; 4]. Обидва питання досить актуальні з огляду на нестійку та нестабільну ситуацію в американсько-китайських відносинах (торговельна війна, американські санкції, перегони економічного росту, перегони озброєнь, перерозподіл сфер впливу тощо). Проте такі дослідницькі питання, що іноді мають характер риторичних, артикулюють важливу проблему гегемонії в системі міжнародних відносин.

Концептуалізація такого явища, як гегемонія, знайшла своє відображення в політичних, соціологічних, історичних науках та в теорії міжнародних відносин. Однак комплексного дослідницького бачення стосовно того, що таке гегемонія, так і не з'явилося. Дослідники (І. Валлерстайн, Дж. Аррігі, Дж. Модельські, П. Кеннеді) пропонували своє бачення гегемонії крізь призму одного або декількох аспектів, наприклад, економічного, військового, історичного. Водночас досі залишаються недослідженими не менш важливі елементи гегемонії, такі як політичний, ідеологічний, соціальний. Особливо гостро така гносеологічна постановка питання актуальна в аспекті дослідження політичних форм організації простору. Тож **метою** статті є визначення концептуальних засад дослідження гегемонії як процесу реалізації владних відносин. Для досягнення мети визначимо такі завдання: 1) аналіз теоретико-методологічних засад гегемонії; 2) концептуалізація гегемонії як процесу реалізації владних відносин. **Методи дослідження** є такі: аналіз теоретичних підходів до визначення гегемонії, світ-системний аналіз (дослідження соціальної еволюції гегемонії), екстраполяція.

Комплексна концепція гегемонії представлена в роботах італійського філософа А. Грамші, який розуміє гегемонію як процес етико-політичної реальності в певний період. Він наголошує, що «в країні з класичним парламентським ладом «нормальне» здійснення гегемонії характеризується поєднанням сили і згоди, що приймають різні форми рівноваги і виключають занадто явну перевагу сили над згодою» [7, с. 219–220]. Тобто для А. Грамші гегемонія уявляється процесом, в якому різні соціальні групи дають згоду підкоритися пануванню однієї соціальної групи, що повинна діяти в інтересах широких мас, формуючи у тому числі ідеологічні засади створення нового порядку. А. Грамші виокремлює інтелектуальну і культурну гегемонії, які виступають інструментами побудови нової політичної системи крізь призму культури й ідеології. Саме ідеологія виступає ядром передусім ідейної гегемонії, суб'єктами якої є інтелектуали¹ як виробники нового знання і як поширювачі нового знання, що керують різними соціальними класами для побудови соціальної гегемонії. Тобто А. Грамші висуває тезу про множинність гегемонії, яка зрештою повинна сформувати єдину ідеологію.

А. Грамші, ґрунтуючись на понятті влади М. Вебера, порушує питання щодо співвідношення гегемонії і панування. Гегемонію потрібно розглядати як продовження влади, утім стрижнем її функціонування повинна бути добровільна згода підпорядковуватися. Тобто гегемонія є безальтернативним пануванням, яке не потребує підпорядкування, тоді ж як панування ґрунтується на системі примушення і використання сили, адже воно існує в конфігурації інших альтернатив.

Подальші спроби інтерпретації концепції гегемонії А. Грамші як процесу знайшли своє відображення в межах світ-системного аналізу. І. Валлерстайн і Дж. Аррігі запропонували досліджувати історію в контексті розвитку і становлення капіталізму. Так, І. Валлерстайн характеризує гегемонію як «стан, за якого продукція певної держави центру виробляється настільки ефективно, що ця продукція виявляється загалом конкурентоспроможною навіть в інших країнах центру, у зв'язку з чим держава-гегемон стає основним одержувачем вигоди від максимально вільного світового ринку» [6, с. 44–45]. Автор визначає три цикли накопичення капіталу, які і є гегемоніями, а саме: голландський, британський і американський. Аналізуючи розвиток системи капіталізму і її вплив на утворення гегемонії, І. Валлерстайн виводить три фактори, які сприяють цьому: виробничий, комерційний і фінансовий.

¹ Однак під терміном «інтелектуали» потрібно розуміти не лише представників інтелігенції, а будь-яку людину, яка так чи інакше пов'язана з розумовою діяльністю, тобто з осмисленням і відтворенням соціального знання. Адже такий процес, як зазначає А. Грамші, є природньою складовою як фізичної, так і духовної діяльності людини.

Тобто держава-гегемон має потужну і розгалужену систему виробництва товарів і послуг, які продаються в інші держави, наслідком чого є накопичення центром гегемонії капіталу. Необхідною умовою реалізації стратегії гегемонії є побудова системи контролю з боку держави-гегемона над сферами транспорту, комунікації чи страхування. І. Валлерстайн наголошує, що гегемонія є піковим і короткотривалим станом у циклі накопичення капіталу, який потребує максимальної централізації управління і кодифікації економічних переваг. Отже, гегемонія передбачає щось більше, ніж просто володіння статусом центру в світ-системній ретроспективі [6, с. 44]. Стан гегемонії є перехідним – від однієї держави-гегемона до іншої, у цьому і є його процесуальна природа і циклічність одночасно.

Дж. Аррігі, наслідуючи ідеї А. Грамші, використовує поняття гегемонії щодо власного дослідження розвитку капіталізму, виокремлюючи так звані цикли накопичення капіталу, які і є циклами гегемонії конкретного гегемона в конкретний історичний період. Дж. Аррігі визначає чотири цикли гегемонії: генуезький, голландський, британський і американський. Кожен цикл гегемонії розглядався передусім з позицій економічного зростання конкретної держави та подальшої економічної експансії капіталізму в регіоні, що зумовлює панівне положення держави як владного центру. Відповідно до визначення, яке пропонує Дж. Аррігі, гегемонія є «додатковою владою, яка накопичується панівною групою завдяки своїй здатності представляти всі проблеми, навколо яких виникають розбіжності, «загальнозначущими» [5, с. 70]. Отже, особливістю гегемонії є панування, яке нав'язане і ґрунтується на використанні інструментів насильства і примушення. Утім гегемонія не протиставляється пануванню, а навпаки, гегемонія і є панування разом зі згодою підкорюватися. За таких умов панування є систематизованим і структурованим порядком, де об'єктам (різним соціальним групам зокрема та суспільству в цілому) пропонується конкретна модель управління, що ґрунтується на консолідації загальносуспільних проблем й інтересів.

Також гегемонію важливо розглядати крізь призму дихотомії територіалізм / капіталізм², що безпосередньо впливає на формування конфігурації влади і розвиток політичної системи. Дж. Аррігі пропонує три фактори становлення циклів гегемонії: 1) ведення війни і укріплення держави; 2) баланс сил і система найму військ; 3) розвиток широких мереж посольської дипломатії. Такі постійні механізми є структурними елементами сили, необхідної для побудови світової гегемонії, яка «відноситься саме до здатності держави здійснювати функції керівництва та управління системою суверенних держав» [5, с. 68]. І тут ми прослідковуємо наступну важливу характеристику гегемонії – керівництво. Тобто гегемонія є керівництвом множиною об'єктів (спільнот, суспільств, населення, держав), що базується на згоді з пануванням і пануванням зі згодою.

Дж. Модельскі запропонував альтернативну модель «довгих циклів», центральною візією дослідження якої було визначення глобального лідера. З одного боку, ми можемо побачити в аналізі Дж. Модельскі ідею щодо гегемонії, але не в суто «грамшіанському» розумінні, а в стародавньо-грецькому, як лідерство. Автор наголошує, що лідерство є необхідною функцією політики, тож воно є більш оптимальним для аналізу сучасної глобальної політичної системи. Такий підхід не виключає діяльнісні практики на владному рівні

² Якщо подивитися на дихотомію територіалізм / капіталізм, яку пропонує розглядати Дж. Аррігі як важливий атрибут формування циклів гегемонії, то можна провести паралель із дихотомією панування / керівництво А. Грамші. Для останнього гегемонія-панування без керівництва є диктатурою, вона не призводить до якісних змін в системі політики. Тоді ж як гегемонія-керівництво є бажаним і необхідним процесом у системі громадянського суспільства. Дж. Аррігі також наголошує на тому, що ті держави, для яких принцип територіалізму був домінуючим, не мали змоги розвивати свою політичну систему, і не могли претендувати на гегемонію. Тоді ж як принцип капіталізму, тобто керівництва, давав можливість претендувати на гегемонію.

і відмежовується від порівняння з імперською владою, яке характерне для гегемоністського розуміння влади [3, с. 18].

Згідно з аналізом Дж. Модельскі нація-держава може перетворитися на глобального лідера, якщо вона успішно пройде процес накопичення досвіду, а також отримає необхідні якості: політико-стратегічну організацію глобального радіусу дії, передову економіку і відкрите суспільство, чутливість до світових проблем [11, с. 65]. Автор розглядає історичну еволюцію глобальної системи як поступальну, тобто лінійну, в якій існує конфігурація циклів, що змінюють один одного і в такий спосіб структурують складну міжнародну систему, генерують «великий проєкт формування глобальної політичної структури» [12, с. 127]. Для досягнення поставленої мети Дж. Модельскі, окрім економіко-господарських і військово-виробничих аспектів, які були центральними в дослідженнях І. Валлерстайна і Дж. Аррігі, пропонує враховувати також політичний аспект, а саме категорії “policy” (політичне управління, розробка та ухвалення політичних рішень) і “politics” (боротьба за владу).

На нашу думку, Дж. Модельскі, гносеологічно знаходячись у дихотомії лідерство / гегемонія, упускає важливі особливості останньої. Адже лідерство завжди утворює чітку дистанцію між лідером і його оточенням, що ґрунтується на володінні особливими, унікальними якостями³, недоступними для інших. Тож з’являється необхідність функціонування одного центру владних відносин, за моделі якого оточення лідера трансформується у напівпериферію і периферію. Відповідно, дії лідера мають ірраціональний характер, оскільки він не обмежує себе консолідацією «загальнозначущих» інтересів і проблем свого оточення, а навпаки, екстраполює на нього власну модель управління. За таких обставин лідерство розглядається не як гегемонія, а як нав’язане панування без згоди⁴. Тоді як гегемонія, з одного боку, стирає дистанцію між тими, хто панує, і тими, хто дає згоду підкорюватися, а з іншого боку, населення підтримує функціонування такої гнучкої дистанції. Гегемонія вибудовується на принципах раціональності, адже раціональне керівництво повинно враховувати множину проблем й інтересів населення і утворювати порядок денний. Також гегемоністський тип влади виключає необхідність функціонування одного центру владних відносин, формуючи множину таких центрів.

На відміну від держави-гегемона і глобального лідера, англійський історик П. Кеннеді акцентує дослідницьку увагу на аналізі «великих держав». Досліджуючи історичний період довжиною у 500 років (XVI–XXI століття), автор аналізує утворення і розвиток «центрів влади», тобто таких політичних організацій, які володіли більшими, сильнішими, якіснішими показниками, передусім в економічній та військовій сферах, адже «на довгій дистанції стає особливо важливо, яка з протидіючих сторін має більші, а яка менші ресурси» [10, с. 24]. Протягом п’яти століть, які досліджує автор, існувало багато центрів сили, які боролися за панування або в регіональному, або в глобальному масштабах. Сприяли піднесенню держав розвитку економіки, науково-технічний прогрес і витрати на армію. Проте останнє ставало тягарем для економіки під час воєнних кампаній, адже «тріумф однієї великої держави в цей період або занепад іншої були наслідком затяжних походів армій. Разом з тим вони були також і результатом більш-менш ефективного використання державою своїх виробничих економічних ресурсів під час війни» [10, с. 13].

³ Те, що М. Вебер називав харизмою або харизматичним типом панування.

⁴ Наприклад, після закінчення Другої світової війни США перетворилися на глобального лідера, на що вказує Дж. Модельскі. І якщо ми подивимось на їх відношення щодо Японії, Південної Кореї, ФРН, то ми побачимо, що США «перетягнули» їх на власний шлях розвитку, нав’язавши таку політичну систему, таку модель управління, яка була природньою для них самих. Інший приклад Великобританія, яка в процесі колонізації нав’язувала в колоніях власну модель управління, яка організаційно і структурно була віддзеркаленням способів управління в метрополії, хоч і з урахуванням локальних особливостей.

У зв'язку із зазначеним підходом варто звернути увагу на роль так званих “middle states” (середні держави, автор) у структуруванні політичного простору центрами влади. Адже процес формування великих держав залежить від здатності інтегрувати у власну владну стратегію середні держави, які, з одного боку, не претендують на панування, а з іншого – займають конкретну позицію центру влади. Тобто велика держава може або бути гегемонією (і тоді середні держави послідовно підтримують велику державу і добровільно погоджуються на її панування), або не бути гегемонією (консолідувати різні об'єкти підпорядкування і вибудувати систему контролю, що передбачає керівництво або лідерство).

Тож у зазначених позиціях ми можемо виокремити такі спільні та концептуальні аспекти щодо гегемонії: 1) економічний розвиток та виробництво; 2) військово-технічне та інфраструктурне забезпечення; 3) політика як система управління і процес боротьби за владу (див. таблицю 1). Утім гегемонія не є повністю концептуалізованою і не розкриває свій гносеологічний потенціал, адже упускається ідеологічний аспект гегемонії, який є центральним, як процес побудови і легітимації ідеології.

Таблиця 1

Компаративний аналіз теоретичних підходів

Параметри	І. Валлерстайн	Дж. Аррігі	Дж. Модельські	П. Кеннеді
Ідея гегемонії	світ-системи	цикли накопичення капіталу	глобальний лідер	центри влади
Центральні аспекти гегемонії	економічний, військовий	економічний, військовий	політичний, комунікативний	економічний, військовий
Визначення гегемонії як	процесу зосередження економічних важелів впливу	додаткової влади	форми лідерства	змісту боротьби за владу
Призма дослідження	капіталізм	капіталізм	глобальне управління	війна
Суб'єкт гегемонії	держава-гегемон	цикл	нація-держава	велика держава

З огляду на проаналізовані концепції і підходи ми пропонуємо визначати гегемонію як *спосіб встановлення і систематизації влади, в основі якого лежить згода тих, по відношенню до яких влада здійснюється, на забезпечення виробництва ідеологічних механізмів конструювання реальності*. Тобто гегемонія є одночасно і способом встановлення влади, і владою, що ґрунтується на двох інтегральних складниках: пануванні і підкоренні. Для встановлення гегемонії важливою умовою є добровільна згода підкорюватися тих, по відношенню до кого здійснюється панування. Особливістю гегемонії є те, що в процесі її реалізації відбувається виробництво ідеології як формування уявлення індивіда щодо власних умов існування.

Отже, для пояснення змістовної частини гегемонії як процесу ми використовуємо модуси, які ґрунтовно представлені в роботах Р. Декарта і Б. Спінози. Автори визначали модус як характеристику з певною властивістю, яка пов'язана з іншими такими ж характеристиками [9, с. 335], і як видозміну, яка пояснюється в сукупності з іншими видозмінами [13, с. 3]. Тому ми пропонуємо розуміти під модусом *динамічну характеристику гегемонії, яка є окремою чи комплексною, може набуватися і втрачатися нею під впливом ситуативних, зовнішніх по відношенню до гегемонії обставин*. Відповідно, гегемонія, яка змістовно наповнена модусами в соціально-політичному дискурсі, є комунікативно-диспозиційними

відносинами⁵ (як позиція і взаємодія між сукупністю суб'єктів у межах існуючої реальності). Відповідно до зазначеного ми пропонуємо виділяти такі модуси:

1. **Модус капіталу** (виробництво, комерція і фінанси).
2. **Модус сили** (процес побудови військової промисловості та інфраструктури).
3. **Модус владних відносин** (polіcy як розробка і ухвалення політичних рішень, polіtics як боротьба за владу і polіs як політична організація населення).
4. **Модус дисципліни** (дисциплінарна влада і дисциплінарність як процес, біополітичні характеристики влади).
5. **Модус центру** (співвідношення центру – напівпериферії – периферії в рамках простору гегемонії; процес централізації і децентралізації владних відносин).
6. **Модус ідеології** (процес конструювання реальності шляхом матеріальних практик; процес конституювання в уяві індивіда свого ставлення до своїх умов існування).
7. **Модус нерівності** (в загальному соціальному контексті як процес диференціації населення).

Аналіз теоретичних підходів щодо дослідження гегемонії показав відсутність концептуалізації гегемонії як процесу розповсюдження і систематизації влади. Дослідники концентрують увагу на економічних, військових і політичних аспектах гегемонії, проте залишають поза увагою головний аспект – ідеологічний. Гегемонія є процесом, якому притаманні динамічні характеристики, тобто модуси, від функціонування яких залежить життєдіяльність гегемонії. Гегемонія розглядається нами як комплексний процес, у якому консолідовані всі названі модуси. Тому інтерпретація переваги лише в окремій сфері (економічній, культурній чи політичній) не є гегемонією як такою, це є лише перевагою або домінуванням. Для гегемонії важливою є комплексна інтеграція в єдине ціле всіх модусів, що повинні взаємодіяти в рамках сформованої ідеології.

Тож запропонована концепція гегемонії вбачається нами як методологічна основа для дослідження соціально-політичних процесів і подальшої розробки параметрів внутрішньої і зовнішньої гегемонії. Особливо актуальним це вбачається в сучасній системі міжнародних відносин, а саме протистояння США і Китаю в сучасному глобальному середовищі. У такому ракурсі постають питання: Чи є США і Китай гегемоніями? Які гегемонії існували в історії? Чи можуть бути держави-гегемони й імперії-гегемони? Тобто запропонована концепція може бути використана в подальшому для порівняльних досліджень і ретроспективного аналізу соціально-політичних процесів у світ-системній перспективі.

Список використаної літератури

1. Allison G. *Destined For War: Can America and China escape Thucydides's Trap*. Boston : Houghton Mifflin Harcourt, 2017. 384 p.
2. Minzner Carl. *End of an Era: How China's Authoritarian Revival is Undermining Its Rise*. Oxford : Oxford University, 2018. 279 p.
3. Modelski G. *Long Cycles in World Politics*. London : Macmillan Press, 1987. 256 p.
4. Yetiv Steve A., Oskarsson Katerina. *Challenged Hegemony: The United States, China, and Russia in the Persian Gulf*. Palo Alto : Stanford University Press, 2018. 253 p.
5. Арриги Дж. Долгий двадцатый век: Деньги, власть и истоки нашего времени / пер. с англ. Москва : Издательский дом «Территория будущего», 2006. 472 с.

⁵Передусім ми виходимо з позицій Н. Лумана, для якого влада є комунікацією, тобто процесом кодифікації дій різних суб'єктів влади, що повинні взаємодіяти в рамках існуючої системи. Причому владу необхідно розмежовувати із примусом, за якого кінцевий результат альтернатив дорівнює нулю. Влада є генералізацією різних кодів, що ґрунтується на різних альтернативах різних суб'єктів.

6. Валлерстайн И. Мир-система Модерна. Том 2. Меркантилизм и консолидация европейского мира-экономики, 1600–1750 гг. / пер. с англ. Москва : Русский фонд содействия образованию и науке, 2015. 528 с.
7. Грамши А. Избранные произведения в 3-х томах. Т.3. Тюремные тетради / пер. с итал. Москва : Издательство иностранной литературы, 1959. 576 с.
8. Грамши А. Искусство и политика. Т.1. / пер с итал. Москва : Искусство, 1991. 432 с.
9. Декарт Р. Сочинения в 2-х томах. Том 1. / пер. с фр. Москва : Мысль, 1989. 654 с.
10. Кеннеди П. Взлеты и падения великих держав: Экономические изменения и военные конфликты в формировании мировых центров власти с 1500 по 2000 г. / пер. с англ. Екатеринбург : Гонзо, 2018. 848 с.
11. Модельски Д. Эволюция глобальной политики (I). *Полис. Политические исследования*. 2005. № 3. С. 62–82.
12. Модельски Д. Эволюция глобальной политики (II). *Полис. Политические исследования*. 2005. № 4. С. 124–142.
13. Спиноза Б. Этика / пер. с фр. Москва : АСТ, 2001. 336 с.

CONCEPTUAL BACKGROUND OF STUDYING HEGEMONY AS THE PROCESS OF IMPLEMENTING POWERFUL RELATIONS

Ruslan Zaporozhchenko

*V.N. Karazin Kharkiv National University,
Faculty of Philosophy, Department of Political Science
Freedom Square, 6, 61022, Kharkiv, Ukraine*

The present paper deals with the study of hegemony, which in the traditions of world-system analysis, (neo)Marxism, (neo)realism, (neo)liberalism is analyzed differently: as a phenomenon, concept, form, state, process. The initial hypothesis of our study is that hegemony is a process that needs to be studied in combination with not just its features or parameters, but taking into account its dynamic characteristics (modes) that influence hegemony and can change it under the influence of external circumstances. Still, the existence of numerous approaches to defining hegemony do not provide complex and quality vision as for hegemony as a special process of spreading and systemizing power.

Representatives of different theoretical schools are exploring hegemony through the prism of one or more aspects: economic, military, political ones. However, important aspects remain to be ignored, namely: ideological, social, cultural ones. Hegemony is seen as the culmination of power and capital accumulation, that is, a linearity that is reproduced within a particular cycle. However, such linearity ignores the complexity and integrity of hegemony as a process that forms its own configuration of power distribution and systematization.

Hegemony is proved to be a process of power distribution, for which ideology is a tool for both defining a goal and for establishing power at the same time. For the study of hegemony it is necessary to take into account its dynamic characteristics – modes – among which there are the modes of capital, strength, discipline, power relations, ideology, center, inequality. After all, each mode reveals an important aspect of hegemony, which as a result affects the understanding of the nature of hegemony. It is necessary to understand that hegemony is a complex process, so the advantage in any given direction (economic, military, cultural one) is either the advantage itself or domination or leadership. It is also necessary to differentiate hegemony as a non-alternate domination that does not require coercion as opposed to domination as coercion by force; and from leadership as an irrational form of power that forms a distance and monopolizes the position of the center.

Key words: hegemony, cycles of hegemony, power relations, power, world-system analysis, world-system, mode, capitalism.